

Sociale afstand

Author(s)

Rözer, Jesper; Völker, Beate

Publication date

2022

Document Version

Final published version

Published in

Lexicon nabij sociaal werk

[Link to publication](#)**Citation for published version (APA):**

Rözer, J., & Völker, B. (2022). Sociale afstand. In L. Veldboer, R. Engbersen, E. Hooghiemstra, J. Jansen, L. Koeter, L. Repetur, J. Rözer, & A. Sprinkhuizen (Eds.), *Lexicon nabij sociaal werk* (pp. 50-56). Movisie.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please contact the library: <https://www.amsterdamuas.com/library/contact/questions>, or send a letter to: University Library (Library of the University of Amsterdam and Amsterdam University of Applied Sciences), Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Lexicon

nabijheid en sociaal werk

Veldboer, L., Engbersen, R., Hooghiemstra, E., Jansen, J.,
Koeter, L., Repetur, L., Rözer, J. en Sprinkhuizen, A. (red.)

kennis en aanpak van
sociale vraagstukken

Werkplaatsen
Sociaal Domein

Werkplaats Sociaal Domein
Amsterdam en Omgeving

Colofon

Redactie: Lex Veldboer (Hogeschool van Amsterdam), Radboud Engbersen (Movisie), Erna Hooghiemstra (Hogeschool van Rotterdam), Judith Jansen (Movisie), Laura Koeter (Hogeschool van Amsterdam), Lou Repetur (Movisie), Jesper Rözer (Hogeschool van Amsterdam), Ard Sprinkhuizen (Hogeschool Utrecht).

Eindredactie: Tea Keijl en Irna van der Wekke.
Vormgeving: ontwerpburo suggestie & illusie.

Oktober 2022 (Versie 2.0).

Overname van informatie uit deze publicatie is toegestaan onder voorwaarde van de bronvermelding:

© Movisie, Werkplaatsen Sociaal Domein, Werkplaatsen Sociaal Domein Amsterdam en Omgeving.

De inhoud van deze publicaties is met grote zorg samengesteld. Desondanks zijn de betrokken organisaties en auteurs niet aansprakelijk voor de eventuele schade die ontstaat door het gebruik van deze informatie.

Graag citeren als:

Veldboer, L., Engbersen, R., Hooghiemstra, E., Jansen, J., Koeter, L., Repetur, L., Rözer, J., & Sprinkhuizen A. (Reds.) (2022). Lexicon nabij sociaal werk (versie 2.0). Movisie en de Werkplaatsen Sociaal Domein.

Sociale afstand

Jesper Rözer & Beate Völker

Sociaal werkers komen vaak in aanraking met groepen die een grote afstand tot de samenleving ervaren. Te denken valt aan dak- en thuislozen, ongedocumenteerden, werklozen en mensen met een fysieke of mentale beperking. De sociale afstand wordt het best zichtbaar op het moment dat anderen met een grote boog om deze personen heen lopen. Sociale afstand komt echter vaak ook veel subtieler naar voren, bijvoorbeeld op het moment dat men anderen mijdt, liever niet als collega wil hebben, wil weren uit de buurt of niet betreft bij gezamenlijke activiteiten. Hierbij kan het bijvoorbeeld ook gaan over het weren van iemand met een andere afkomst of een bepaald geloof. Meer concreet wordt sociale afstand in de sociale wetenschappen omschreven als de mate van *'sympathie tussen personen, tussen personen en groepen, en tussen groepen'* (Bogardus, 1959, p. 7).

Sociale afstand kan als zeer pijnlijk ervaren worden. Door sociale afstand te houden, geeft men het signaal af dat men met bepaalde anderen niet wil omgaan en niet met hen geassocieerd wil worden (Goffman, 1963; Sennett, 2003). De ervaring dat anderen afstand van ons houden of nemen, gaat in tegen een van onze basisbehoeften: erbij horen. Ervaren sociale afstand kan resulteren in wantrouwen tegen iedereen en het zich terugtrekken uit de samenleving – 'ik hoor er toch niet bij'. Ook de sociaal werker kan te maken krijgen met het wantrouwen van personen die veel afstand hebben ervaren.

In dit lemma wordt eerst het denken in termen van sociale afstand nader beschreven. Vervolgens komen enkele theorieën aan bod die verklaren hoe sociale afstand ontstaat en kan worden tegengegaan. Deze theorieën bieden handvatten voor sociaal werkers om sociale afstand te verkleinen en sociale nabijheid te creëren.

Het begin van het onderzoek naar sociale afstand

De meeste inzichten over sociale afstand zijn gebaseerd op het werk van Emory Bogardus. In de jaren 1920 ontwikkelde hij de sociale afstandsschaal om de houding van Amerikanen tegenover etnische en raciale minderheden te meten. Het ontwikkelen van de sociale afstandsschaal was uniek. Tot die tijd was er nauwelijks onderzoek gedaan naar houdingen tegenover etnische en raciale minderheden, vermoedelijk omdat dergelijke verschillen als onoverkomelijk werden gezien (Wark & Galliher, 2007).

De schaal was geïnspireerd op gebeurtenissen uit de jaren twintig. Rassenkwetsies speelden vlak voor het uitkomen van de schaal hoog op, onder andere door de anti-Japanse wetgeving die in 1924 in Californië werd ingevoerd. In de *Immigration Act* werden Japanners gezien als 'aliens ineligible to citizenship'. Daarmee werd hun de toegang tot de VS geweigerd (Chan, 1991). Deze wet bevond zich in zekere zin op het uiterste einde van de sociale afstandsschaal.

De sociale afstandsschaal van Bogardus

Binnen de sociale afstandsschaal wordt aan respondenten gevraagd of ze bereid zijn om met een persoon van een bepaalde groep of met een bepaald kenmerk of een bepaald soort gedrag te interageren en hoe ze dit contact ervaren. Zo wordt er bijvoorbeeld gevraagd wat men ervan zou vinden als men contact zou hebben met iemand die verslaafd aan drugs is. Vervolgens worden verschillende soorten relaties voorgelegd:

- verwant (door familiebanden of door een huwelijk);
- goede vriend of vriendin;
- buurman of -vrouw;
- collega;
- medeburger van hetzelfde land;
- bezoeker van het land waarin men woont.

Als men het prima vindt een persoon met het kenmerk dat onderzocht wordt als familielid te hebben, is de sociale afstand gering. Daarentegen is deze afstand groot als men met een persoon die slechts als bezoeker in het land is, elk contact wil vermijden om wille van het specifieke kenmerk.

Uit het onderzoek van Bogardus bleek dat mensen een kleinere sociale afstand ervaren met anderen die op hen lijken. Dit inzicht is in sociaalwetenschappelijk onderzoek bijna een wetmatigheid geworden. Zo blijken mensen die op elkaar lijken eerder bevriend te raken en eerder met elkaar te trouwen. Dit noemen we respectievelijk het homofilie- en homogamieprincipe (McPherson, Smith-Lovin & Cook, 2006; Kalmijn, 1998).

Invloedrijke theorieën over het ontstaan en voorkomen van sociale afstand

Sociale identiteitstheorie

De cognitieve processen die tot sociale afstand leiden, worden beschreven in de sociale identiteitstheorie. Om de wereld voorspelbaar te maken en om deze beter te begrijpen categoriseren mensen constant (Hogg & Smith, 2007). We zien een houten blad dat op vier poten staat als een tafel, een blaffende viervoeter als een hond en een hoofd als onderdeel van een lichaam. Maar ook categoriseren we mensen, bijvoorbeeld aan de hand van hun eetgedrag, kleding, huidskleur, wat ze doen en hoe ze praten. Vaak niet geheel bewust koppelen we aan al deze categorieën en stereotypen verwachtingen over hun gedrag en functioneren.

Oordelen of handelingswijzen tegenover individuen op basis van reële of vermeende eigenschappen van een groep noemen we 'statistische discriminatie'. Denk aan de politie die jonge donkerkleurige jongens in luxe auto's aanhoudt, de supermarktketen die geen jongen van het woonwagencamp wil aannemen als verkoper, of de belastingdienst die mensen met een buitenlandse achternaam controleert. Op groepsniveau is het mogelijk dat het veronderstelde gedrag relatief vaker voorkomt en dat deze stereotypen dus enigszins kloppen. Echter, op individueel niveau hoeft dit natuurlijk niet zo te zijn.

Lang niet altijd zitten er echter reële of vermeende eigenschappen achter stereotypen. Een klassiek voorbeeld hiervan komt uit het onderzoek van Tajfel, Turner en collega's (1979; 1986). In de jaren zeventig deden zij verschillende onderzoeken onder groepen waarbij ze aan de hand van een on-

benullig verschil mensen die elkaar niet kenden in groepen indeelden. Schooljongeren deelden ze bijvoorbeeld in op basis van een schatting van een aantal ballen in een kom; degenen die het aantal overschatten respectievelijk onderschatten vormden de groepen. Dit was trouwens niet echt zo; de indeling was willekeurig. Vervolgens werd aan de jongeren gevraagd om geld te verdelen. Wat bleek: al op basis van dergelijke gecreëerde, onbelangrijke en minimale verschillen zagen personen hun eigen groepsleden als 'beter' en bevoordeelden ze hen. Dit fenomeen wordt 'in-group bias' genoemd. Het mechanisme erachter is de bevestiging van de eigen identiteit en het versterken van een positief zelfbeeld, mede door anderen als slechter af te schilderen. Men gaat ervan uit dat mensen uit dezelfde groep op elkaar lijken (het homofilieprincipe); daarom is de sociale afstand tot de eigen groep klein. Volgens de sociale identiteitstheorie kan sociale afstand dus op alle mogelijke eigenschappen gebaseerd zijn en makkelijk worden geïnitieerd.

De uitsluiting van de personen met wie sociaal werkers dagelijks werken, hebben vaak te maken met dit type uitsluiting. Doordat mensen bepaalde problemen hebben, zijn ze 'anders' en behoren ze niet meer tot de groep die de meerderheid vormt. Vooral wanneer de problemen zichtbaar zijn, is de kans groot dat er sociale afstand ontstaat. Fysieke beperkingen zijn bijna altijd zichtbaar, maar ook psychische stoornissen kunnen zichtbaar worden, bijvoorbeeld door effecten van medicatie of afwijkend gedrag. Volgens de sociale identiteitstheorie kunnen anderen deze personen gaan vermijden om zo niet met hen geassocieerd te worden. Dit gaat volgens de theorie automatisch en veelal onbewust. Extra inzet is dan nodig om dit mechanisme te doorbreken.

Om dit te realiseren kunnen de groepen bijvoorbeeld worden gevraagd om samen een belangrijk probleem op te lossen dat beide aangaat (Sherif, 1954). Analooft hiearaan kunnen sociaal werkers groepen van verschillende mensen laten bijeenkomen en samenwerking initiëren en bevorderen, door op gemeenschappelijkheden te wijzen in plaats op verschillen. Maar misschien net zo belangrijk is om te kijken of de directe zichtbaarheid van het verschil met de meerderheid beperkt kan worden, bijvoorbeeld door op te passen met medicatie.

Labelingtheorie

De sociale identiteitstheorie wijst op het belang van categorieën en de toegeschreven eigenschappen. De labelingtheorie borduurt hierop voort. Deze theorie beargumenteert dat personen zich uiteindelijk gaan gedragen naar deze toegeschreven eigenschappen, hun 'labels', oftewel de sticker die anderen hebben opgeplakt (Scheff, 1966). Door individuen te labelen en ze zo te behandelen alsof ze een bepaalde eigenschap hebben, gaan ze het bijbehorende gedrag uiteindelijk ook vertonen. Dit is ook het onderliggende argument van het idee van de *selffulfilling prophecy*, in 1958 geïntroduceerd door de socioloog Robert Merton en nu alom bekend.

Een beroemd voorbeeld van het effect van labels is het Rosenthal-experiment. In de jaren 1960 selecteerden Robert Rosenthal en Leonore Jacobson (1968) vijf willekeurige kinderen uit een klas. Vervolgens vertelden zij de leerkracht dat ze een intelligentieonderzoek hadden uitgevoerd en dat deze vijf leerlingen laatbloeiers waren, en dat ze veel meer konden dan ze tot dan toe hadden laten zien. Wat bleek: aan het einde van het leerjaar hadden juist deze leerlingen de meeste vooruitgang geboekt. Dit toonde aan dat positieve verwachtingen tot positieve resultaten kunnen leiden. Dit wordt ook wel het *Pygmalion-effect* genoemd, genoemd naar de Griekse mythologie over prins Pygmalion. Deze prins liet een standbeeld van zijn ideale vrouw maken. Nadat het beeld door de godin Aphrodite tot leven werd gewekt, werd de prins verliefd op deze vrouw, die geheel naar zijn eigen wensen en verwachtingen was geschapen.

Terwijl labels niet per se negatief hoeven te zijn, is stigmatiseren een onderdeel van het labelingsproces waarbij de link met onwenselijke of zelfs gevaarlijke eigenschappen wordt gelegd. In het klassieke boek *Stigma* laat Erving Goffman (1963) aan de hand van casestudies zien dat zowel

betrokkenen als de gestigmatiseerde zelf zich vaak gaan gedragen in lijn met het stigma. Het gevolg is dat de gestigmatiseerde zich angstig gaat voelen en zich terugtrekt, terwijl anderen de gestigmatiseerde gaan vermijden. De sociale afstand is dan groot.

Uit later onderzoek van Link en collega's (1987) blijkt dat een label niet onder alle omstandigheden voor sociale afstand zorgt, maar vooral als het label een angstbeeld met zich meedraagt. Ze verwijzen hierbij onder andere naar psychiatrische patiënten. Een label dat verwijst naar een psychiatrische opname in iemands verleden zal eerder angst inboezemen en afstand creëren dan een label dat dit niet doet. Dit zorgt ervoor dat personen met psychische klachten een opname vermijden, wat de klachten mogelijk verergert. Labels doen ertoe, ze sturen gedrag. Daarom is het belangrijk dat sociaal professionals voorzichtig zijn met het labelen van cliënten.

Contacttheorie

Een lang gekoesterd idee is dat de sociale afstand verkleind kan worden door groepen met elkaar in contact te laten komen. Deze gedachte komt naar voren in de contacttheorie van Gordon Allport (1958) waarin hij de hypothese formuleerde dat door contact tussen groepen vooroordelen verminderen en vriendschappen ontstaan. Allport formuleerde echter ook een viertal condities waaronder contact tot het afbouwen van vooroordelen en tot het ontstaan van vriendschappen kan leiden. Er moest sprake zijn van (1) gelijkwaardig contact tussen mensen met een gelijke status, (2) gemeenschappelijke doelen, (3) samenwerking, en (4) ondersteuning door autoriteiten en instituties.

Door de jaren heen werden er echter steeds meer condities en uitzonderingen aan de theorie toegevoegd. Dit deed de onderzoeker Thomas Pettigrew (1998) besluiten om de theorie grondig te herzien. Hij legde de nadruk op de duur en frequentie van het contact. Contact met anderen is volgens hem in het begin vreemd en eng, maar herhaaldelijk contact vermindert de angst en zorgt ervoor dat men vertrouwd wordt met elkaar en het contact zelfs gaat waarderen. Dit kan de sociale afstand naar de andere groep verminderen. In Pettigrews onderzoek blijken de hierboven genoemde condities van Allport niet noodzakelijk te zijn, maar als ze gerealiseerd zijn is de kans dat positief contact ontstaat wel groter. Ook vergroot een inclusieve omgeving waarin verwacht wordt dat men de ander positief benadert, de kans dat men positief contact heeft. Daarnaast blijkt voorspelbaarheid van groot belang, omdat dit situaties veiliger maakt (Pettigrew & Tropp, 2006).

Contact kan de sociale afstand dus verkleinen. Voor sociaal werkers kan het daarom van belang zijn om contactmomenten te faciliteren, bijvoorbeeld door een cliënt die in een nieuwe wijk gaat wonen aan te moedigen om een keer de burens uit te nodigen voor een bezoek.

Conflicttheorie en het 'turtle effect'

Contact en het blootgesteld zijn aan andere groepen kan echter ook een tegengesteld effect hebben. Hierop wijst de conflicttheorie (Coser, 1956). De conflicten tussen groepen ontstaan volgens de conflicttheorie door competitie om schaarse en hooggewaardeerde goederen. Dit kan gaan over woningen of banen, maar ook over verdelingsnormen of bepaalde rechten. Zo kan de toename van het aantal moslims ertoe leiden dat homorechten juist extra worden bevochten, met conflict tussen groepen en toenemende sociale afstand als gevolg. Volgens deze theorie neemt de competitie tussen groepen toe naarmate één groep groter wordt of meer rechten krijgt en de andere niet. Strikt gezien gaat het hier niet om direct contact; de aanwezigheid van de anderen is al voldoende om deze competitie uit te lokken.

In het verlengde hiervan kan blootstelling aan veel verschillende anderen een gevoel van vervreemding oproepen. Men wordt zich ervan bewust dat verschillen bestaan en verliest zijn of

haar referentiekader. De categorieën die men kent, lijken niet meer te passen. Het gevolg is dat mensen zich terugtrekken; ze kruipen in hun schulp. Robert Putnam (2007) heeft dit fenomeen daarom het 'turtle effect' genoemd. Dit effect is bijvoorbeeld te zien bij de gentrificatie van wijken, dat wil zeggen het slopen van oude en het bouwen van nieuwe, duurere woningen in achterstandswijken. De oude bewoners geven in onderzoek vaak aan dat ze hun wijk niet meer herkennen en er zich niet meer thuis voelen – ze trekken zich terug. De nieuwe bewoners op hun beurt willen zich onderscheiden van de oude bewoners, met als gevolg de creatie van een nieuwe sociale afstand (Veldboer, 2010).

Het belang van kennis en het nut van voorlichting

De sociale identiteitstheorie, de labelingtheorie en de contacttheorie gaan alle drie uit van het belang van contact tussen groepen. Een andere conditie die sociale afstand beïnvloedt, is informatie of kennis. Een eerste aanwijzing hiervoor is het belang van opleidingsniveau. Zo is herhaaldelijk aangetoond dat het volgen van onderwijs tot meer openheid en tolerantie leidt en maakt dat men anderen eerder accepteert (Hello et al., 2004).

Een ander voorbeeld van het belang van kennis is het onderzoek van Svensson en Hansson (2016). Ze vonden aan de hand van een vragenlijst in Zweden onder ruim duizend respondenten dat na controle van allerlei demografische factoren de kennis over psychische aandoeningen bepalend is voor de sociale afstand die men ervaart naar personen met een psychische aandoening. Vergelijkbaar hiermee vonden Robinson en Henderson (2019) dat in Engeland na de implementatie van het *Time to Change programma* in 2007 de kennis over psychische aandoeningen toenam en de sociale afstand naar personen met een psychische aandoening afnam. Kennis en voorlichting kunnen dus veel nut hebben en de sociale afstand verkleinen.

Wat te doen als sociaal werker?

Op het niveau van de samenleving kan sociale afstand als een maat van integratie worden gezien. Voor een individu betekent een grote sociale afstand vaak een pijnlijke ervaring. In dit lemma kwam naar voren dat sociale afstand echter geen vaststaand gegeven is en veranderd kan worden. De onderzoeksliteratuur laat zien dat sociaal werkers de sociale afstand kunnen verkleinen en hiermee sociale nabijheid en integratie kunnen bevorderen. Hiervoor is het noodzakelijk dat men niet alleen gericht is op het behandelen van individuele problemen, maar dat men ook kijkt hoe cliënten in relatie tot hun omgeving staan.

Om de sociale afstand in de samenleving te bevorderen kunnen sociaal werkers voorlichting geven, oppassen met labels, positief contact tussen groepen stimuleren en competitie tussen groepen proberen te verminderen. Dit laatste kan bijvoorbeeld door nadruk te leggen op de gemeenschappelijkheden of situaties waarin men een gedeeld belang heeft.

Bij contacten waarin sociaal werkers zelf sociale afstand ervaren met bijvoorbeeld cliënten, is het van belang om langdurig contact te onderhouden. Het helpt wanneer hierbij wordt uitgegaan van gemeenschappelijke doelen, het contact voorspelbaar is en er sprake is van een inclusieve en ondersteunende omgeving, bijvoorbeeld aangemoedigd door andere professionals. Dit onderstreept onder andere het belang van duurzame teams en de inzet van een beperkt aantal personen. Die hebben zo de kans om langdurig contact op te bouwen en om met cliënten mee te denken en samen te werken in plaats van doelen voor hen te formuleren. In dit licht is de geringe continuïteit van zorgverleners en de grote uitval van personeel een extra groot probleem.

In gevallen waarin voorgaande condities lastig te realiseren zijn zoals bij uithuisplaatsingen, moet er dan ook rekening mee worden gehouden dat het verkleinen van de afstand maar moeizaam gerealiseerd kan worden. Wantrouwen en terugtrekking ontstaan dan snel met alle gevolgen van dien voor toekomstig contact van sociaal werkers met deze personen.

Ook onderstreept de literatuur het voordeel dat ervaringsdeskundigen hebben, namelijk dat zij dichter bij de cliënten staan. Tegelijkertijd suggereert onderzoek echter dat deze nabijheid ook door andere professionals kan worden bereikt, mits ze creatief eraan werken om sociale afstand te overbruggen.

Bronnen

- Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison-Wesley Publishing Company.
- Bogardus, E. S. (1959). *Social Distance*. Los Angeles, CA: University of Southern California Press.
- Coser, L. A. (1956). *The function of social conflict*. Glencoe, Illinois: Free Press.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes of the management of spoiled identity*. New Jersey, USA: Prentice-Hall inc.
- Hello, E., Scheepers, P., Vermulst, A., & Gerris, J. (2004). Association between educational attainment and ethnic distance in young adults. *Acta Sociologica*, 47(3), 253-275.
- Hogg, M. A., & Smith, J. R. (2007). Attitudes in social context: A social identity perspective. *European Review of Social Psychology*, 18(1), 89-131.
- Kalmijn, M. (1998). Intermarriage and homogamy: Causes, patterns, trends. *Annual Review of Sociology*, 24, 395-421.
- Link, B. G., Cullen, F. T., Frank, J., & Wozniak, J. F. (1987). The social rejection of former mental patients: Understanding why labels matter. *American Journal of Sociology*, 92, 1461-1500.
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. (2006). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology*, 27, 415-444.
- Merton, R. K. (1948). The self-fulfilling prophecy. *The Antioch Review*, 8(2), 193-210.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review in Psychology*, 49, 65-85.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Putnam, R. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte Prize lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30, 137-174.
- Robinson, E., & Henderson, C. (2019). Public knowledge, attitudes, social distance and reporting contact with people with mental illness 2009-2017. *Psychological Medicine*, 49(16), 2717-2726.
- Rosenthal, R., & Jacobson, L. (1968). *Pygmalion in the classroom: Teacher expectations and pupils' intellectual development*. New York, NY: Holt.
- Scheff, T. (1966). *Being mentally ill: A sociological theory*. Chicago: Aldine.
- Sennett, R. (2003). *Respect: In a world of inequality*. New York: Norton.
- Sherif, M. (1954). *Experimental study of positive and negative intergroup attitudes between experimentally produced groups: Robbers cave study*. Norman, OK: University of Oklahoma.
- Svensson, B., & Hansson, L. (2016). How mental health literacy and experience of mental illness relate to stigmatizing attitudes and social distance towards people with depression or psychosis: A cross-sectional study. *Nordic Journal of Psychiatry*, 70(4), 309-313.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. In S. Worchel, & W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.
- Tajfel, H., Turner, J. C. et al. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. In M. J. Hatch, & M. Schultz (Eds.), *Organizational Identity*. Oxford: Oxford University Press.

- Veldboer, A. P. M. (2010). *Afstand en betrokkenheid in de gemengde wijk: Over afwijzende en loyale groepen bij stedelijke vernieuwing*. Amsterdam: Universiteit van Amsterdam dissertation series.
- Wark, C., & Galliher, J. F. (2007). Emory Bogardus and the origins of the social distance scale. *The American Sociologist*, 38, 383-395.

Lees-, kijk- & luistertips

- Allport, G. (1954). *The nature of prejudice*. Cambridge: Addison-Wesley Publishing Company.
- Coser, L. A. (1956). *The function of social conflict*. Glencoe, Illinois: Free Press.
- Goffman, E. (1963). *Stigma: Notes of the management of spoiled identity*. New Jersey, USA: Prentice-Hall inc.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup contact theory. *Annual Review in Psychology*, 49, 65-85.
- Pettigrew, T. F., & Tropp, L. R. (2006). A meta-analytic test of Intergroup Contact Theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(5), 751-783.
- Putnam, R. (2007). E pluribus unum: Diversity and community in the twenty-first century. The 2006 Johan Skytte Prize lecture. *Scandinavian Political Studies*, 30, 137-174.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1986). The social identity theory of intergroup behaviour. In S. Worchel, & W. Austin (Eds.), *Psychology of intergroup relations* (pp. 7-24). Chicago: Nelson-Hall.